

**Бібліотеки об'єднаних територіальних громад:
проблеми та перспективи розвитку
Інструктивно-методичні поради**

Департамент культури і туризму
Полтавської обласної державної адміністрації
Полтавська обласна бібліотека для
юнацтва ім. Олесея Гончара

Бібліотеки об'єднаних територіальних громад: проблеми та перспективи розвитку

Інструктивно-методичні поради

Полтава – 2019

Укладач: Фенько Наталія Іванівна

Бібліотеки ОТГ: проблеми та перспективи розвитку : інструктивно-методичні поради / укладач Н. І. Фенько ; Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олесь Гончара. – Полтава, 2019. – 16 с.

В інструктивно-методичних порадах поданий покроковий алгоритм дій, зразки документів щодо організації діяльності публічних бібліотек об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Матеріали сприятимуть впровадженню ефективної молодіжної політики в об'єднаних територіальних громадах.

Для фахівців, що працюють у бібліотеках об'єднаних територіальних громад.

ЗМІСТ

1. Молодіжна політика в умовах децентралізації.....	4-5
2. Вплив зовнішніх факторів на організацію та розвиток бібліотек в умовах створення об'єднаних територіальних громад.....	5-6
3. Методичні рекомендації з організації мережі публічних бібліотек в об'єднаних територіальних громадах.....	6-7
4. Алгоритм передачі бібліотек-філій централізованої бібліотечної системи до об'єднаних територіальних громад	7
5. Положення про Публічну бібліотеку ОТГ.....	7-11
5.1. Загальні положення.....	7-8
5.2. Структура та фінансування.....	8
5.3. Мета та напрями діяльності.....	8-9
5.4. Майно.....	9
5.5. Формування бібліотечного фонду.....	9-10
5.6. Управління.....	10
5.7. Припинення діяльності ПБ.....	10-11
6. Передача бібліотечних фондів.....	11
7. Бібліотечний фонд публічних бібліотек об'єднаних територіальних громад.....	11-12
8. Адвокаційна діяльність бібліотек.....	12-14
9.Список літератури.....	14
10. Нормативно-правові акти, що регулюють зазначені питання.....	14-15

1. МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.

Децентралізація влади вже помітно змінює нашу країну і пострадянську систему управління. Передача нових повноважень та фінансового ресурсу на місця дозволили підвищити спроможність громад. Вони стають сильнішими й успішнішими.

Водночас економічний, освітній, культурний, спортивний розвиток українських міст, селищ і сіл значною мірою залежить саме від молоді – відповідальної, думаючої, патріотичної, залученої до управлінських процесів.

Зараз в Україні проживає понад **11, 5 мільйонів молодих людей** віком від 14-ти до 35-ти років – це **27 % населення держави**. Але, на жаль, у пошуках роботи та кращого життя багато молодих й кваліфікованих спеціалістів часто виїжджають з громад, з країни і ці негативні процеси тривають. Саме тому важливо, щоб місцеві громади уже зараз, на етапі об'єднання, визначали систему стимулів, які б допомогли зупинити міграцію молодих людей з невеликих населених пунктів.

Майже 47 % молодих людей, які мешкають в ОТГ, вказують, що не відчують змін для молоді після створення громад, понад 35 % вважають, що місцева влада не враховує їхню думку при ухваленні рішень. Такими є результатами Всеукраїнського соціологічного дослідження «Молодь України – 2017», проведеного на замовлення Міністерства молоді та спорту.

Важливо, що 52 % молодих людей готові особисто долучатися до ініціатив і хоче змінювати своє життя у новостворених громадах.

Отже, молодіжна політика в умовах децентралізації, по своїй суті, має враховувати і формування комфортного середовища для життя, розвитку, зайнятості молоді в громадах. Того середовища, яке дозволить молодим людям розвивати себе на місцях там, де вони народжені, де живуть та хочуть жити.

Наразі наша держава перебуває у вирі реформ та змін. У Полтавській області, як і по всій Україні, продовжується процес децентралізації. Кількість об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ) збільшується. Децентралізація створює нові виклики і ризики для публічних бібліотек (далі ПБ), впливаючи на їх внутрішню структуру, організацію з надання бібліотечних послуг в умовах ОТГ, але разом з тим дає можливість створити бібліотеки, що повністю відповідали б потребам громади, адже рівень розвитку цих закладів є одним з провідних факторів, що впливають на загальнокультурний та освітній рівень населення.

Говорячи про бібліотеку, ми, насамперед, акцентуємо увагу на її приміщенні, фондах, технічному оснащенні, персоналі, тобто внутрішніх факторах організації закладу. Проте існують і зовнішні фактори впливу на бібліотеку, як відкритий інститут. Це умови і чинники, котрі установа не може змінити, але повинна враховувати у своїй діяльності. Вплив зовнішніх факторів значно зростає в умовах децентралізації влади в Україні, створення ОТГ в регіоні.

Рішення про реорганізацію мережі бібліотек у населених пунктах спроможної територіальної громади приймає сама громада, адже вони фінансуються з її бюджету. Бібліотека є складовою громади та центром задоволення потреб громадян у публічній інформації, осередком популяризації книги та читання, соціокультурним центром. Інформаційні ресурси бібліотек є важливим стратегічним потенціалом суспільства та

основою покращення різних сфер життя людини, тому турбота очільників ОТГ про бібліотеки є одночасно турботою про духовний та інтелектуальний розвиток жителів громади.

Не звертаючи уваги на рекомендації досвідчених фахівців провідних бібліотек України, керівництво деяких ОТГ не поспішає брати під свою опіку бібліотеки. Як наслідок, книгозбірні закривають або їх фінансування настільки мізерне, що ледве вистачає на 0,25 ставки заробітної плати бібліотекаря. Новостворені ОТГ мають бути зацікавлені у збереженні бібліотек, адже сучасна бібліотека, навіть сільська, пропонує та надає набагато більше послуг ніж просто збереження та видача документів.

1. ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА ОРГАНІЗАЦІЮ ТА РОЗВИТОК БІБЛІОТЕК В УМОВАХ СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Великий вплив на організацію, розвиток та становлення бібліотек має законодавчо-правовий фактор, тобто правове поле, в якому сьогодні відбувається реорганізація діяльності книгозбірень. **В Законі України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» вказано, що якість та доступність публічних послуг, що надаються в ОТГ, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання.** Тому важливим при реорганізації бібліотек і формуванні нової мережі є дотримання соціальних стандартів та прав населення на отримання послуг, що надають бібліотеки, а також забезпечення виконання соціальних і трудових прав їх працівників. Разом з тим, всі рішення ОТГ мають базуватися на основах доцільності та соціального ефекту.

Сформована на сьогодні в Україні система законодавчих та нормативно-правових актів визначає цілі, завдання та основні параметри організації діяльності бібліотек. ОТГ надано право самостійно приймати рішення щодо створення на своїй території мережі установ та організацій, але мають бути мінімальні нормативи, стандарти, індикатори контролю, визначені основні напрями та перелік обов'язкових послуг, котрі надаються бібліотеками. На зміну Постановам Кабінету Міністрів України № 510 від 30.05.1997р. та № 1061 від 30.09.2009р. **Постановою Кабінету Міністрів України від 6 лютого 2019 року № 72 затверджено «Державні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні».**

Нормативний акт ініціювали і розробили фахівці Міністерства культури.

Метою регулювання є визначення мінімальних потреб громадян на отримання бібліотечних послуг. Передбачається, що це дозволить зберегти мережу ПБ у сільській місцевості, забезпечити бібліотечними послугами населення об'єднаних територіальних громад.

Норматив передбачає, що на 500-800 чоловік населення обов'язково має функціонувати ПБ за умови, що відстань між бібліотеками не перевищуватиме 3 км.

Передбачається, що ця норма дозволить зберегти ПБ у селах і дозволить надавати в повному обсязі бібліотечні послуги як міському, так і сільському населенню в умовах децентралізації.

У процесі організації бібліотек в ОТГ також слід дотримуватись узгоджень із Законами України у сфері адміністративної реформи, сфері культури та бібліотечної справи.

Не менш важливим чинником для бібліотек ОТГ є населення (користувачі та потенційні користувачі). Від кількості та складу населення, соціально-демографічних характеристик залежить розвиток зовнішнього середовища громади, що впливає на організацію діяльності бібліотеки. Саме населення є замовником і споживачем послуг, і бібліотека через задоволення його інформаційних потреб бере участь у покращенні життя громади. Що більше ресурсів – інформаційних, фінансових, матеріально-технічних, кадрових громада надасть бібліотеці, то якісніше книгозбірня зможе задовольняти інформаційні потреби населення. ОТГ мають різний рівень фінансової самостійності, доходи в розрахунку на одну особу та кількість бібліотек. Головним має бути не просто збереження кількості бібліотек, а забезпечення надання якісних послуг, враховуючи необхідну кількість закладів культури.

З огляду на децентралізацію одним із особливо актуальних питань є перспективи подальшого функціонування районних бібліотек, адже вже непоодинокими стали випадки передачі їх до комунальної власності ОТГ із втратою статусу та функцій. Такі дії органів місцевого самоврядування негативно впливають на діяльність ПБ району, адже саме районні бібліотеки здійснюють процеси обробки та каталогізування фондів, координують роботу бібліотек відповідного району, надають їм методичну допомогу, збирають та узагальнюють статистичні дані щодо діяльності цих закладів, дбають про підвищення професійного рівня бібліотекарів. Саме в районних бібліотеках зосереджено найдосвідченіші кадри і збереження потенціалу районних бібліотек може дати змогу ефективно організувати бібліотечне обслуговування в ОТГ.

2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ МЕРЕЖІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ

(Розроблені фахівцями Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого 2016 року)

Методичні рекомендації розроблені відповідно до Законів України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про співробітництво територіальних громад» та можуть застосовуватись органами місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень у процесі організації мережі ПБ в ОТГ з метою забезпечення належного рівня надання послуг у сфері культури.

Наводяться варіанти організації мережі публічних бібліотек в об'єднаних територіальних громадах.

Розглядаються питання реорганізації централізованої бібліотечної системи та утворення публічних бібліотек об'єднаної територіальної громади.

Що таке юридична особа, які її ознаки? Що таке локальні нормативно-правові акти, які вимоги до їх змісту, хто їх затверджує?

Гарантії працівникам у випадку проведення реорганізації централізованої бібліотечної системи.

Структура та штати публічної бібліотеки об'єднаної територіальної громади.

Організація бібліотечного фонду та бібліотечного обслуговування в публічній бібліотеці об'єднаної територіальної громади.

З повним викладом Рекомендацій ви можете ознайомитися за електронним посиланням:

<http://www.poltavaculture.gov.ua/images/documentation/rizne/2017/rekomendacija.pdf>

3. АЛГОРИТМ ПЕРЕДАЧІ БІБЛІОТЕК-ФІЛІЙ ЦБС ДО ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

I. Відповідно до абзацу 3 пункту 10 Перехідних та прикінцевих положень **Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»** районні ради за пропозиціями сільських, селищних, міських рад повинні приймати рішення про передачу комунальної власності відповідних територіальних громад окремих об'єктів спільної власності територіальних громад, що знаходяться на їх території і задовольняють колективні потреби виключно цих територіальних громад. Таким чином, до комунальної власності ОТГ можуть бути передані філії ЦБС, що функціонують на території вказаної ОТГ. Тобто, першим пунктом має бути рішення органу місцевого самоврядування ОТГ про намір прийняти до власності громади філії ЦБС та звернення з цього приводу до районної ради.

1. Прийняття районною радою за зверненням органу місцевого самоврядування ОТГ рішення про реорганізацію ЦБС шляхом виділення бібліотек-філій (майнових комплексів) ОТГ.
2. Ухвалення рішення радою ОТГ про прийняття бібліотек-філій (майнових комплексів) та створення на базі переданих бібліотек-філій (відповідного майна) комунального закладу – ПБ, як окремої юридичної особи.
3. Затвердження радою ОТГ Статуту (Положення) ПБ ОТГ.
4. Державна реєстрація нової ПБ ОТГ (внесення відповідних відомостей до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців).
5. Затвердження сільським (селищним, міським) головою або керівниками відповідних структурних підрозділів виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад, до сфери управління яких віднесено бюджетну установу, структуру, штатного розпису ПБ ОТГ (див. Постанову КМУ від 28.02.2002 № 228).
6. ЦБС звільняє працівників бібліотек-філій, що передані в ОТГ, по п. 5 ст. 36 КЗпП України (у зв'язку із переведенням працівника, за його згодою, в іншу установу). Проводить із звільненими працівниками повний розрахунок або перераховує кошти за невикористані дні відпустки в новоутворену ПБ ОТГ.
7. Новоутворена ПБ ОТГ приймає на роботу працівників колишніх бібліотек-філій шляхом переводу з ЦБС.
8. ЦБС у зв'язку із передачею ОТГ відповідних бібліотек-філій повинна внести зміни до своєї структури та штатного розпису.

4. ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПУБЛІЧНУ БІБЛІОТЕКУ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

(Розроблено фахівцями Національної бібліотеки України ім. Я. Мудрого)

5.1. Загальні положення

1. Це Положення визначає основні засади діяльності ПБ ОТГ.

2. У цьому Положенні терміни вживаються у значеннях, наведених у **Законі України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»**.
3. Рішення про створення ПБ приймаються органами місцевого самоврядування (відповідно – сільською, селищною, міською радою) з урахуванням соціально-економічних, національних, культурно-освітніх і виробничих потреб суспільства та відповідно до Законодавства і державних соціальних нормативів.
4. ПБ повинна бути доступна населенню не менше 40 годин на тиждень. Час роботи ПБ не повинен повністю збігатися з часом роботи основної частини населення відповідної території.
5. До зони обслуговування ПБ входять усі населені пункти відповідної ОТГ.

5.2. Структура та фінансування

1. Структура ПБ включає бібліотеку (відділ) для дітей, інші структурні підрозділи – відповідно до кількості її користувачів, видачі документів, відвідувань (у т.ч.– веб-сайту та соціокультурних заходів), рівня впровадження інформаційних технологій, а також відокремлені структурні підрозділи (філії).
2. Кількість філій визначається відповідно до **«Державних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні», затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 6.02.2019 р. № 72.**
3. Організаційно-правова форма публічної бібліотеки – заклад.
4. ПБ є неприбутковим закладом, який утворений та зареєстрований в порядку, визначеному Законодавством.
5. ПБ перебуває у комунальній власності ОТГ.
6. ПБ перебуває у сфері управління органу місцевого самоврядування ОТГ (сільська, селищна, міська рада).
7. ПБ у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України, актами Президента України та постановами Кабінету Міністрів України, актами органу місцевого самоврядування ОТГ, іншими нормативно-правовими актами, а також установчими документами.
8. ПБ утримується за рахунок коштів бюджету ОТГ.
9. ПБ є юридичною особою. Права і обов'язки юридичної особи ПБ набуває з дня її державної реєстрації.

5.3. Мета та напрями діяльності

1. Метою діяльності ПБ є сприяння реалізації прав громадян на знання, освіту, користування культурними досягненнями, інформацією; забезпечення збору, зберігання та надання інформації про розвиток державності, економіки, науки і культури України.
2. Основною діяльністю ПБ є: формування та збереження бібліотечних фондів; бібліографування; опрацювання та каталогізування всіх видів документів; здійснення бібліотечного, бібліографічного, інформаційного обслуговування користувачів; просвітницька та соціокультурна діяльність; краєзнавча робота;

методична діяльність; автоматизація та механізація бібліотечно-бібліографічних процесів; створення електронних документів та колекцій таких документів; організація підвищення кваліфікації працівників; інша діяльність відповідно до законодавства України.

3. ПБ має право надавати платні послуги відповідно до Законодавства України.
4. У своїй діяльності ПБ керується принципами нейтралітету щодо політичних партій, громадських рухів і конфесій; гуманізму, пріоритету загальнолюдських цінностей.
5. ПБ надає бібліотечні послуги через абонементи, читальні зали, інформаційно-бібліографічну службу, може здійснювати дистанційне обслуговування засобами телекомунікацій. Організовує обслуговування у населених пунктах ОТГ, де відсутні бібліотеки, за допомогою нестационарних форм (бібліотечні пункти, пересувні бібліотеки тощо).
6. Користувачі мають доступ до єдиного бібліотечного фонду ПБ у тому числі через зручну для них філію. ПБ використовує наявні технічні можливості для здійснення віддаленого пошуку інформації (віртуальна довідка).
7. У ПБ організуються пункти доступу населення до мережі інтернет, у т. ч. і через нестационарні форми обслуговування.

5.4. Майно

1. Майно ПБ становлять основні засоби, оборотні та необоротні активи, а також інші цінності, вартість яких відображається у самостійному балансі ПБ.
2. Майно ПБ закріплюється за нею на праві оперативного управління.
3. Діяльність ПБ здійснюється за рахунок коштів бюджету ОТГ (загального та спеціального фондів).
4. Джерелами формування майна ПБ є: бюджетні асигнування; кошти, одержані від надання платних послуг, інших видів господарської діяльності; безоплатні та благодійні внески, пожертви юридичних або фізичних осіб; інші джерела, не заборонені Законодавством України.
5. ПБ здійснює оперативний та бухгалтерський облік, веде статистичну звітність відповідно до Законодавства України.
6. Доходи (прибутки) ПБ використовуються виключно для фінансування видатків на її утримання, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених її установчими документами.

5.5. Формування бібліотечного фонду

1. Бібліотечний фонд ПБ є універсальним за змістом і формується на різних носіях інформації.
2. Фонд філії формується з урахуванням інформаційних потреб користувачів і особливостей зони обслуговування.
3. ПБ забезпечує: централізоване комплектування і обробку бібліотечного фонду; оперативність надходження нових документів у всі підрозділи; вивчення потреб користувачів ПБ, ступеня їхнього задоволення фондами.

4. ПБ здійснює сумарний та індивідуальний облік документів, що надходять до ПБ; філії ведуть сумарний та індивідуальний облік, закріпленого за ними фонду.
5. ПБ регулярно інформує філії про нові надходження, створює довідково-пошуковий апарат на фонд ПБ, у тому числі зведені каталоги. Філії ведуть каталоги і картотеки на свої фонди.
6. Щорічне оновлення бібліотечних фондів ПБ повинно становити не менше 1 назви книг, періодичних видань на 10 жителів зони обслуговування.

5.6. Управління

1. Управління ПБ здійснює директор, який призначається у порядку, встановленому законодавством України та несе повну відповідальність за виконання ПБ її функцій.
2. Директор: несе відповідальність за стан та результати діяльності ПБ; без доручення діє від імені ПБ, представляє її інтереси в органах державної влади і органах місцевого самоврядування, інших організаціях, у відносинах з юридичними особами та громадянами; затверджує правила внутрішнього трудового розпорядку; затверджує відповідні положення та інструкції, правила користування ПБ; видає накази, обов'язкові для виконання всіма працівниками ПБ; має право підпису на локальних та інших документах ПБ; відповідно до трудового законодавства приймає, переводить та звільняє працівників, затверджує посадові інструкції; укладає договори, видає довіреності, відкриває в установах банків рахунки; несе відповідальність за рівень управління, звітує перед органом місцевого самоврядування ОТГ про хід виконання планів та договірних зобов'язань, про результати діяльності ПБ, дотримання трудового законодавства, правил та норм охорони праці, техніки безпеки; визначає облікову політику ПБ, обирає форму бухгалтерського обліку та створює умови для високопродуктивної праці співробітників, використовуючи засоби матеріального та іншого заохочення, дисциплінарного та матеріального впливу; організовує виконання зобов'язань, визначених укладеними ПБ договорами; самостійно розпоряджається коштами відповідно до законодавства; має право створювати дорадчі органи ПБ; здійснює інші функції, що не суперечать Законодавству України та необхідні для забезпечення функціонування і розвитку ПБ.
3. У випадку тимчасової відсутності директор має право наказом передавати окремі свої повноваження заступникам.

5.7. Припинення діяльності ПБ

1. Припинення діяльності ПБ здійснюється шляхом її реорганізації (злиття приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації у випадках та порядку, встановлених Законодавством України.
2. Рішення про припинення діяльності ПБ приймається органом місцевого самоврядування ОТГ за погодженням із Міністерством культури України.

3. При реорганізації чи ліквідації ПБ працівникам, що звільняються, гарантується дотримання їх прав та інтересів відповідно до Трудового Законодавства України.
4. Ліквідація ПБ здійснюється ліквідаційною комісією, що створюється відповідно до Законодавства України.
5. У разі припинення діяльності ПБ (у результаті її ліквідації, злиття, поділу, приєднання або перетворення), активи за погодженням Органу управління, передаються одній або кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зараховані до доходу бюджету.

Докладніше за посиланням: Лагута Людмила <http://oth.nplu.org/>

6. ПЕРЕДАЧА БІБЛІОТЕЧНИХ ФОНДІВ

При передачі бібліотечних фондів з ЦБС створюється комісія з реорганізації, яка має провести повну інвентаризацію їх основних засобів, нематеріальних активів, запасів, грошових коштів і документів та розрахунків з перевіркою їх фактичної наявності та документального підтвердження. Проведення інвентаризації здійснюється силами зазначеної комісії з реорганізації у присутності матеріально відповідальних осіб (далі МВО). При проведенні інвентаризації бібліотечних фондів оформляють групові інвентаризаційні описи (вказується кількість примірників і вартісна ціна бібліотечного фонду).

Після оформлення інвентаризаційні описи (акти інвентаризації) передають для перевірки до бухгалтерії. Остання визначає правильність підрахунків, проставляє кількісні та цінові показники у відповідних рядках і врешті решт порівнює дані бухгалтерського обліку з даними щодо фактичної наявності. Інвентаризаційні описи (акти інвентаризації) повинні бути підписані всіма членами комісії та МВО.

Наступні кроки:

- передача оформляється Актом приймання-передачі. Форма Акту приймання-передачі основних засобів затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 13. 09. 2016 № 818;
- до Акту приймання-передачі варто додати перелік документів, що передаються (у т. ч. трудові книжки).
- підписання акту здійснюється членами комісії з реорганізації, що виступають з боку сторони, яка передає майно та членами комісії з приймання.
- кожна ОТГ отримує свій Акт приймання-передачі майна. Кожна рада ОТГ, що прийняла за актом передані матеріальні цінності, повинна організувати їх бухгалтерський та оперативний облік відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі.

7. БІБЛІОТЕЧНИЙ ФОНД ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Облік документів, що знаходяться в бібліотечних фондах (далі БФ), регулює Інструкція з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах (затверджено Наказом МК України 03. 04. 2007 р. № 22.

Відділ комплектування (у разі відсутності відділу (сектору) – уповноважений бібліотечний працівник) ПБ має відкрити нову Книгу сумарного обліку бібліотечного фонду, яка буде пронумерована, прошита, затверджена печаткою нового засновника. В розділі «Надходження до фонду» зазначається інформація щодо наявного бібліотечного фонду (кількість примірників, вартість бібліотечного фонду). Показники мають співпадати із показниками Акту приймання-передачі, а також із бухгалтерською Інвентарною карткою обліку об'єкта основних засобів.

Індивідуальний облік нових надходжень здійснюється шляхом присвоєння кожному примірнику інвентарного номера. Відділ комплектування (сектор, або уповноважений бібліотечний працівник) ПБ відкриває новий ряд інвентарних номерів. ПБ, враховуючи спроможність своїх структурних підрозділів (філій), самостійно визначає форми ведення індивідуального обліку документів (інвентарні книги, обліковий каталог, описи тощо).

Журнальні та газетні видання підлягають обліку в Книзі сумарного обліку бібліотечного фонду. Записи до цієї книги про надходження газетних видань заносяться на підставі річного підсумкового акту приймання-здавання видань (без зазначення ціни). Записи про надходження журнальних видань заносяться щомісяця (без зазначення ціни). Надходження журнальних видань до бібліотеки фіксується у картках обліку журналів. Надходження газетних видань до бібліотеки фіксується у картках обліку газет.

Відділ комплектування (сектор, або уповноважений бібліотечний працівник) ПБ здійснює обробку нових надходжень для всіх структурних підрозділів ПБ. Передача у структурні підрозділи опрацьованих видань здійснюється з необхідним комплектом карток для відображення їх у каталогах.

Для застосування єдиних підходів до обліку, обробки, збереження бібліотечного фонду бажано розробити та затвердити відповідну технологічну інструкцію (наприклад «Шлях документа в процесі обліку та обробки в ПБ» і т.п.).

Щорічно (щоквартально, раз на півріччя) відділ комплектування (або уповноважений бібліотечний працівник) здійснює звірку руху БФ з даними бухгалтерії.

8. АДВОКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК

В період децентралізації влади і проведення державних реформ погляди спрямовуються на бібліотеки, як заклади на яких можна економити, при цьому обговорюється доцільність їх функціонування. Бібліотекарі мають посилити адвокаційну діяльність та довести керівникам, які приймають рішення стосовно мережі ПБ в ОТГ, що книгозбірні дійсно важливі для громади й варті підтримки. Низький рівень поінформованості органів влади щодо діяльності бібліотек, нерозуміння їх завдань і функцій, необізнаність громади з ресурсами і послугами бібліотеки, відсутність діалогу з громадою, а відтак, архаїчне уявлення про бібліотеку є результатом недопрацювання бібліотечних закладів.

Адвокація – це дії, що здійснюють люди або організації з метою впливу на прийняття рішень на місцевому, регіональному, національному рівні щодо вдосконалення політики або змін у фінансуванні ПБ.

Щоб підкреслити важливість бібліотек для органів влади рекомендуємо звернутись до таких інструментів адвокації:

- вносити пропозиції щодо участі бібліотек в Програми розвитку територіальних громад;
- звітуватися про роботу бібліотек на сесіях місцевих рад і депутатських комісіях з аналітикою, візуалізацією та оперуванням фактами, цифрами;
- проводити анкетування (опитування) щодо бачення бібліотеки і її корисності для органів влади;
- сприяти комунікації влади з населенням онлайн та в рамках проведення зустрічей, круглих столів та інших заходів;
- впроваджувати ініціативи: соціальні, проектні, іміджеві, залучаючи до партнерської взаємодії органи влади і депутатів;
- організовувати і проводити брендові заходи, літературні свята, мистецькі акції;
- залучати представників влади і депутатів, їх родин до дозвіллевих заходів бібліотеки;
- готувати і поширювати офіційні запрошення на бібліотечні події;
- лобіювати інтереси бібліотеки в середовищі депутатів, підприємців, потенційних партнерів;
- ініціювати особисті зустрічі, завжди бути готовим до конструктивного діалогу, переконливо оперуючи фактами, цифрами;
- позиціонувати бібліотеку за допомогою інформаційних листів, звернень та повідомлень;
- організовувати заходи соціальної адаптації та інклюзії;
- розвивати волонтерський рух;
- створити групи друзів бібліотеки;
- підтримувати діяльність опікунської ради бібліотеки;
- делегувати працівника бібліотеки до громадської ради для підвищення авторитету бібліотекаря в громаді ;
- здійснювати потужну піар-діяльність: соцмережі, офіційні сайти, рекламна продукція, ЗМІ;
- інформування через ЗМІ: прес-релізи, прес-конференції, участь в теле- і радіопрограмах, створення тематичних теле- і радіопрограм, власних рубрик у газетах, «прямі ефіри», інтерв'ю, написання та розміщення спеціалізованих публікацій, комплексний медіа- супровід важливих подій.

Загальне інформування всіх цільових аудиторій :

- виготовлення та поширення презентаційно-інформаційних матеріалів (представницькі буклети, річні звіти, бюлетені тощо);
- електронні та поштові розсилання за заздалегідь укладеними списками (так званий «директ-мейл»);
- виготовлення та поширення популяризаційних атрибутів (ручки з логотипами, календарі, плакати, наклейки, інші дрібнички, які мають на меті «нагадувати про присутність»);
- обов'язкове відвідування заходів, що їх здійснюють інші організації (інституції), виступи, привітання тощо.

Бібліотека, зокрема, в сільській місцевості – це єдиний доступний для всіх категорій населення заклад, який надає мешканцям величезний спектр послуг, сприяє інтелектуальному розвитку, соціалізації та навчанню впродовж життя, працевлаштуванню і вирішенню повсякденних побутових питань, комунікації,

проведенню змістовного дозвілля і розвитку творчих здібностей, а тим самим – зниженню соціальної напруги в громаді. І про це варто говорити.

9. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

Волян Н. Нове обличчя бібліотек – нові послуги громаді / Н. Волян // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. – 2017. – № 1 (7). – С. 35-37.

Заколотний М. І. Поінформована громада – демократична країна: історії успіху бібліотек Хмельниччини за програмою «Бібліоміст» / М. І. Заколотний // Управління культури, національностей, релігій та туризму Хмельницької обласної держадміністрації, Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. М. Островського, Хмельницьке обласне відділення Української бібліотечної асоціації. – Хмельницький, 2015. – 68 с.

Зніщенко М., Острікова Н. Об'єднані територіальні громади та їх вплив на формування інноваційних бібліотечних процесів в Україні (за матеріалами X науково-практичної конференції «Бібліотека і книга в контексті часу») / М. Зніщенко, Н. Острікова // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. – 2017. – № 3 (9). – С. 43-45.

Рабаданова Л. Діяльність бібліотек для юнацтва та молоді по реалізації цілей сталого розвитку в Україні / Л. Рабаданова // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. – 2017. – № 2 (8). – С. 31-32.

Розколупа Н. Районні бібліотеки і реформа децентралізації / Н. Розколупа // Бібліотечна планета. – 2017. – № 4. – С. 6-7

10. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, РЕГУЛЮЮТЬ ЗАЗНАЧЕНІ ПИТАННЯ:

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України, 1997, № 24, ст.170 : [сайт]. – Електрон. текст. дані [Київ], 1997.– Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр> (дата звернення: 25. 02. 2019). – Назва з екрана.

Закон України «Про культуру» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України, 2011, № 24, ст.168 : [сайт]. – Електрон. текст. дані. [Київ], 2011. – Режим доступу: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ukrajiny-zakony/zakon-ukrajini-pro-kulturu-vidomosti-2011> (дата звернення 25.02.2019). – Назва з екрана.

Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України Закон України, 1997, № 280, ст. 170 : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Київ], 1997. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-вр> (дата звернення: 25.02.2019). – Назва з екрана.

Закон України «Про співробітництво територіальних громад» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради, 2014, № 34, ст.1167) : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Київ], 2014 – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1508-18> (дата звернення: 25.02.2019). – Назва з екрана.

Програма адвокаційної діяльності Української бібліотечної асоціації на 2017–2021 рр. «Дієва бібліотека – успішна громада!» [Електронний ресурс] // Українська бібліотечна асоціація : [Київ]. – Електрон. текст. дані. [Б. м.], 2017. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/252-dokumenti/dokumenti-uba/3584-prohrama-advokatsiinoi-diialnosti>

[ukrainskoi-bibliotechnoi-asotsiatsii-na-2017-2021-rr-diyeva-biblioteka-uspishna-hromad](#)

(дата звернення: 25.02.2019). – Назва з екрана.

Про затвердження Державних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 лют. 2019 № 72 : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Київ]. – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/go/72-2019-п> (дата звернення: 06.11.2017). – Назва з екрана.

Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 27.08.2014 № 233 : [сайт]. – Електрон. текст. дані. – [Київ]. – Режим доступу: <http://radrda.gov.ua/wp-content/uploads/233.pdf> (дата звернення: 26.02.2019). – Назва з екрана.

Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади [Електронний ресурс] : блог / Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого : [сайт]. – Електрон. текст. дані : [Київ]. – Режим доступу: <http://oth.nplu.org/> (дата звернення: 25.02.2019). – Назва з екрана.

Рекомендації щодо організації надання бібліотечних послуг в умовах об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс] / Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого // Бібліотечному фахівцю : [сайт]. – Електрон. текст. дані : [Київ]. – Режим доступу: <http://profy.nplu.org/download.php?lng=uk&pg=1332> (дата звернення: 25.02.2019). – Назва з екрана.

Синиця Н. Організація діяльності публічних бібліотек в об'єднаних територіальних громадах: з досвіду Хмельницького обласного відділення УБА (20.10.2016) [Електронний ресурс] // Н. Синиця : [сайт]. – Електрон. текст. дані : [Б. м.]. – Режим доступу: <https://ula.org.ua/news/3540-orhanizatsiia-diialnosti-publichnykh-bibliotek-v-ob-iednanykh-terytorialnykh-hromadakh-z-dosvidu-khmelnyskoho-oblasnoho-viddilennia-uba> (дата звернення: 25. 02. 2019). – Назва з екрана.

Виробничо-практичне видання

***Бібліотеки об'єднаних територіальних громад:
проблеми та перспективи розвитку***

Інструктивно-методичні поради

Укладач: Фенько Наталія Іванівна

Редактор	С. В. Сичова
Комп'ютерна верстка	О. М. Якубовський
Відповідальна за випуск	М. Г. Склярова

Підписано до друку 13.03..2019. 16 стор. Тираж 20 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара
36039, м. Полтава, вул. Гончара, 25а
<http://libgonchar.org>
E-mail: pobugonchara@ukr.net